СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 192. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 19. серпня, 1925. VOL. XXXIII. No. 192. Jersey City, N. J., Wednesday, August 19, 1925. THREE CENTS

Будівляний страйк розростає

НЮ ЙОРК, 17. серпня. — На всіх будовах, на котрих застрайкували недавно мулярі, застрайкували тепер робітники, заняті при всякій будівляній машинерії, як робітники при журавлях, крейнах, дериках, тощо.

Сей послідний страйк поклав сейчас конець дальшій будівляній роботі. Обурені будівляні підприємці піднимають крик, що нюйорські будівляні юнії хочуть довести до повного здержання будівляного руху не лишень у Ню Йорку, але й в других містах.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ ЗМЕНЧЕННЯ ПОДАТКІВ.

ПЛІМАВТ, Вермонт, 17. серпня. — Президент Кулидж відбув тут конференцію з провідниками більшости обох палат конгресу. Межи обговорюваними справами є питанне дальшого зниження податків. Провідники обох палат упевняли президента, що більшість сенаторів і конгресменів стоїть за дальшим знесеннем податків та що відповідний закон буде ухвалений певно в марті слідуючого року.

ПРЕЗИДЕНТ ВИРІШИВ ПИТАННЄ БЕЛЬҐІЙСЬКИХ ДОВГІВ.

ПЛІМАВТ, Вермонт, 17. серпня. — Секретар скарбу Мелон предложив президентови до вирішення спірне питанне способу сплати воєнних довгів Бельґії, на котрому розійшлися американські й бельґійські представники.

Президент станув на становищи, що кожду довжну державу треба брати осібно, независимо від других, та що основою умов має бути здібність даної держави до сплати. Значить, умови, які дістане Бельґія, не будуть основою умов для других держав. Умови сі покищо не подано до публичного відома.

НЕЩАСНА ПРИГОДА ФАРМЕРІВ З ПЧОЛАМИ.

КЕЛГАВН, Кентакі, 17. серпня. — Еліес, жена місцевого фармера, зриваючи овочі з груші, поховзнулася на дереві й впала на пчільні вулиї, що стояли в саді. Розярені пчоли сейчас кинулися на неї та почали кусати її цілим роєм. Жінка, падаючи зломила собі праву руку й дужку, і не могла втікати. Її на ратунок поспішили її син та три другі фармері, які вчули її крики. Пчоли сейчас кинулися й до них. Заки сі винесли жінку зі саду, пчоли обкусали їх всіх четверо так, що лікарі, яких покликано до опухлих, побоюються за їх життя та приготовляють родину на смерть. В найліпшім случаю забере два-три тижні, заки лікарям удасться вируґувати всю отрую з тіла покусаних.

Є ТЯЖЧА КАРА ВІД ВЯЗНИЦІ.

ГВАЙТ ПЛЕЙНЗ, Ню Йорк, 17. серпня. — Перед стейтовим судом у сьому місті ставав нині обжалований за влом один вязник, котрий признався судови, що імя, яке він подав підчас слідства, не є його справдішним іменем, але прибраним на те, щоби закрити своє справдішне імя, а тим самим не принести нечести своїй родині, яка тішиться доброю славою в другому стейті.

Вязника арештовано підчас нічного влому до одного дому в Мавнт Вермонті. На поліції він заявив, що зветься Нелсон та що походить з Аризони. Стейт походження він опісля зміняв кілька разів. Підчас інквізиту обжалований пробував поповнити самовбийство; він розбігався в келії та вдаряв головою о зелізні двері так довго, поки не стратив притомности. Його віддано тоді до шпиталю на лічення. Коли він виздоровів, його поставлено на суд, суддя допитами витягнув від нього признанне, що його імя фалшиве. Обжалований заявив, що він готов подати судді своє правдиве імя, якщо суддя обіцяє задержати його в тайні. Суддя обіцяв, і обжалований сказав йому на вухо. Суддя не хотів виявити імени газетярам. Обжалований дістав за влом три роки вязниці.

КОНҐРЕС БЕЗПЕЧЕНЬСТВА.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 17. серпня. — Спеціяльний комітет приготовляє загально-американський конґрес безпеченьства, який має відбутися в Клівленді, в стейті Огайо, в днях від 28. вересня до 2. жовтня. Конґрес має обговорити питанне безпеченьства у фабриках, на морю, на вулицях. На конґрес запрошено 250 бесідників.

КОНФЕРЕНЦІЇ ПРЕДСТАВНИКІВ РОБІТНИКІВ З КОПАЛЕНЬ МЯГКОГО ВУГЛЯ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, 17. серпня. — Джан Л. Луис і другі урядники майнерської юнії Де Юнайтид Майн Ворк[е]рс відбули тайну конференцію з представниками юнійних орґанізацій майнерів мягкого вугля.

Конференція тревала 5 годин. Предмет її нарад та вислід держиться в тайні. Догадуються, що раджено над тим, що мають робити майнери мягкого вугля на случай страйку майнерів при твердім вуглю.

СМЕРТЬ ЗІ СТРАХУ.

ТРЕНТОН, Ню Джерзі, 17. серпня. — В місцевім шпиталі померла на розірванне жила Е. К. Пикет, 38-літна женщина з Тасвилу. Вертала вона автом зі своїм мужом з недільної прогульки. В одному місци проти них надїхав великий тягаровий автомобіль, їдучий з величезною скоростю. На хвилю здавалося, що зударенне неминуче. Се так настрашило жінку, що вона дістала нападу гістерії, а відтак зімліла. Відставлена сейчас до шпиталя, вона померла в 15 хвилин по випадку. Лікарі ствердили, що причиною смерти був страх, від якого наступило розірванне жила.

НОВА ПАРАДА КЛЕНСМЕНІВ.

НЮАРК, Н. Дж., 16. серпня. — Кленсмени повітів Берґена, й Пасаїку урядили велику параду, яка в 3,500 автомобілях переїхала врочисто 7 повітами сього стейту. У параді було коло 12,000 Кленсменів, одітих в білі простирала, без каптурів на головах.

ПРИЗНАВСЯ ДО ДВОЖЕНСТВА.

ГВАЙТ ПЛЕЙНЗ, Ню Йорк, 17. серпня. — Повітовий стейтовий суд наложив 10,000 долярів бейлу на Джея Скваєра, молодого мешканця міста Плейнфілду, в стейті Ню Джерзі, обжалованого за те, що він взяв шлюб з двома жінками. Скваєр признався перед поліцією, що він справді вженився в друге за життя своєї першої жінки. Йому всего 22 роки.

ШАХИ ЯК ВИХОВУЮЧЕ СРЕДСТВО.

У всіх середніх школах Анґлії введено гру в шахи обовязково, бо досвід виказав, що та гра в великій мірі призвичаює думати скупчено. За тим прикладом пішов і відомий мадярський шахіст Зольтон Балля і і заложив школу гри в шахи для розсіяних і слабо орієнтуючихся учнів.

ЯКУ АРМІЮ МАЄ АБД-ЕЛЬ-КРІМ?

Війна в Мароко, в якій Абд-ель-Крім зі своїм повстанським військом не то що ставить чоло арміям Еспанців і Французів, але ще й прориває їхні фронти та побиває їх на голову, викликує, зовсім зрозуміло, велику цікавість. І на устах людей, що читають про ту війну, появляються раз-у-раз питання: „Хто такий Абд-ель-Крім? — З кого зложена його побідна армія? — В який спосіб він витримує війну з Еспанцями і Французами?" І богато подібних питань ставлять собі люди.

Хто такий Абд-ель-Крім, ми вже писали. А тепер цікаво знати яку він має армію.

Держава Абд-ель-Кріма має 6,500 квадратових кільометрів, то значить вона менша від української Галичини з Лемківщиною приблизно 8 і пів разів (українська Галичина з Лемківщиною має 55,000 квадратових кільометрів). Край той довгий 130 кільометрів і широкий 50. На цілім просторі живе тринайцять племен. Тепер дуже цікаво бачити, яку боєву силу представляють ці племена в порівнанню з їх численністю.

Племя М'Тіона має 12,000 людности, з того 2,000 вояків. Найчисленніще є племя Бені Уріяґель, яке має 6,000 боєвиків. Після нього ідуть племена Бені Саїд з 24,000 людности і 4,000 вояків. Бені Тонзіне з 20,000 людности, в тім 3,500 стрільців, племя Темсаман, що на 18,000 людности має 3,000 вояків. Бені Онлішек має 2,500 войовників, Таерсіт 1,500, Бені М'Гіль 2,000, Бені Амрет і Бені Іттен по 1,000, Воккоя 3,500, Бені Фон Фра 1,200 і Улед Фон Еґебонль 1,000 вояків. Тих тринайцять племен мають разом 188.000 людности, з якої 33,400 служить у війську.

До цього треба дочислити ще племя Гнезная з 2,500 жовнірів і племя Сендгадйа з 6,500 стрільців. Ці два племена належать до союзу Ріфів, хоч вони зовсім иншого національного походження як попередні тринайцять.

В цілости отже армія Абд-ель-Кріма має 44,000 вояків.

БРАТНЯ ДОПОМОГА!

Марево голоду виповзло зі своїх камінних нор та простелилося по галицькій і волинській волости. Сумом і горем окуталася наша рідна земля. Загроза смерти повисла над українським селом!

Звідки ждати їм помочі та поратунку?

Від братів з над Дніпра — з країни горя і муки за послідних 10 літ прислано 16 ваґонів збіжжа на поміч голодуючим на західних землях! Вони відняли собі послідний кусник хліба та післали його на ратованне своїх братів!

А що зробили ми, американська іміґрація?

Чи цей геройський примір і почуття національного обовязку наших братів не пригадає нам, що і ми сини тогож народу, що і на нас лежить обовязок помочі нашим нещасним братам?

Українські Громадяни!

Не допустім до цего, щоби на наші голови спало проклятте наших загибаючих братів і сестер!

Переведіть негайно збірку в вашій громаді на допомогу голодуючого села, а коли потрібно, скличте народне віче!

По всі інформації звертайтеся негайно до:

OBYEDNANNYE, 847 N. Franklin St., PHILADELPHIA, PA.

ДО ВІДОМА ВСІМ НЮЙОРСЬКИМ ТОВАРИСТВАМ, БРАТСТВАМ ТА ІНШИМ ОРҐАНІЗАЦІЯМ.

В пятницю, дня 21-го серпня, 1925, о 8-ій годині вечером, в Українськім Народнім Домі при 6-ій улиці, відбудуться другі з ряду загальні збори в справі уладження „ТЕҐ-ДЕЮ" в Ню Йорку, для загальної збірки на поміч нашим браттям в старому краю, котрі потерпіли через сьогорічні повені.

Перші збори в тій справі відбулись дня 7-го серпня, 1925. В них брали участь представники більше двайцяти нюйорських товариств. Сі збори приняли ухвалу, що до дальших нарад в сій справі має входити по двох делеґатів з кождого товариства, братства, сестрицтва або іншої орґанізації.

Низше підписаний тимчасовий комітет, вибраний на перших зборах, отсею дорогою взиває всі нюйорські орґанізації, щоби вислали своїх правно вибраних делеґатів на збори як висше згадано. На зборах є дуже важні справи до полагодження, а між іншим вибір сталого Виділу.

Справа допомоги старому краєви, се справа чисто гуманітарна і тому в ній повинні взяти спільну участь всі нюйорські орґанізації без огляду на ріжниці політичні, партійні або релігійні. Всі до спільної праці, а зачате діло увінчається добрим успіхом!

Тимчасовий Комітет:

Іван Мартинець, предс.;
Мик. Воробець і
М. Сиротюк, секретарі.

І ЗЛІСТЬ ЧАСОМ ПОПЛАЧУЄ.

Ілія Карн, який працював на лондонських доках через послідних 12 літ, постановив оноді взяти собі один тиждень вакацій. Одягнувшися в святочне одіння, він приглядався, як його товариші працюють без його допомоги. Товаришам це не подобалось і в хвилі як Карн стояв на краю доку, хтось трутив його у воду. Коли Карн виліз з води увесь мокрий і безкрайно лютий через те, що його святочне одіння знівечене, він вхопив залізний дручок і шпурнув на „злочинців". Ті однак ухилились і дручок попав в виладовану з японського корабля пачку та розбив її. В ньої посипався опіюм. І за це (відкриття перепачковування опіюму) Карн одержав 500 долярів нагороди від уряду.

ЄДНІСТЬ ГРОМАДИ ЗЛОМИТЬ УСЕ САМОВОЛЮ ВІЙТА.

В. Лісневичах, повіт Львів, побив наказний війт К. Возніччка громадянина Ф. Винара. Ціла громада обстала за покривдженим, тимбільше, що війт дався всім у знаки своєю самоволею й надужиттями. Справу, в суді війт мусів програти. Його засуджено на 1 місяць арешту і на повернення всіх коштів. Тепер вже з його комісарством конець. Оттак громада, як стане одностайно, може все зробити!

ЯК КОЛИ ТРЕБА — МУЩИНА АБО ЖІНКА.

В Бельґії заарештовано Еміліяна Ґеноту, котрий на протязі довшого часу удавав женщину, але коли було потрібно, то повертав назад до свойого пола. Ролю жінки відгравав з великим спритом, а голос мав тоді зовсім жіночий. На питання, чому прибирав постать жінки, відповідав, що мав до цего охоту, або що обрид йому мужеський стрій. Однак головну ролю його „переображень" грав звичайний шантаж. Поліція дістає чимраз більше донесень від мущини, що знали Ґеноту яко „дівчину" і не можуть вийти з дива, що купували мущині сукні, біжутерію і ріжні жіночі причандали. З другої сторони підняли крик жінки, котрих обслугував Ґенота „як покоївка", і зі страхом нагадують, що та, яка їх масажувала цілими місяцями, убирала і розбирала — була мущиною.

ЗАЧИНЕНО 200 ВЯЗНИЦЬ В АНҐЛІЇ.

Лондон. — Одну третину вязниць в Анґлії замкнено на протязі послідних десяти літ. Усіх вязниць є там тепер лише 40. В них повно арештантів. Зменшення вязниць оказалося конечним, так як 1913 р. число засудів на вязницю зменшилося о 66 процент. В 1924 році було засуджено на вязницю 58,216 осіб, тоді як перед десять літами засуджено було 167,000 осіб. Замкнені вязниці замінено на мешкальні камениці, склади або військові касарні. Таке діється в поступовій державі. За те в таких самокричаних культурних краях як Польща і Росія вязниці ростуть кождого дня як гриби по дощі.

Анґлійський економіст каже, що Франція може платити воєнні довги.

ЛОНДОН, 17. серпня. — Відомий анґлійський економіст, бувший член аліянтської комісії воєнних відшкодовань з рамени Великої Британії, лорд Бредбері, заявив, що він дійшов до переконання на основі своїх дослідів, що Франція є в силі сплачувати воєнні довги і Анґлії й Америці.

Він каже, що Франція збогатіла у війні і вона тепер богатша аніж була перед війною і сплата воєнних довгів не прийде їй з трудом, якщо вона свої фінанси буде трактувати по бизнесовому, а не з політичного погляду.

У Франції, каже він, а також і в Бельґії, тепер добробут і нема жадної перепони для полагоди справи їх довгів в Анґлії й Америці.

БОРОТЬБА СТІННЕСА З БАНКАМИ.

БЕРЛІН, 17. серпня. — Син Гуґа Стіннеса Едмунд Стіннес каже, що цілий німецький фінансовий світ збожеволів і хоче нищити промисл, а з тим і себе.

Він вказав на те, що німецькі банки завзялися знищити його фабрику автомобілів Аґа, відмовляючи їй кредиту. Він пригадав, що такусаму боротьбу звів Форд з Вол Стрітом в Ню Йорку, додаючи, що німецькі банки можуть його знищити, але він їм не піддасться.

Стіннес, не маючи гроший на платні для 1,000 робітників Аґи, дав їм шерів фабрики на $500,000 і сказав, що навіть дасть їм цілу фабрику, але не уступить банкам, котрі хотять його знищити.

ЗНИЩАТЬ СУБМАРИНУ.

КОПЕНҐАҐА, столиця Данії, 17. серпня. — Данське міністерство постановило розбити динамітом німецьку підводну лодку У-20, яка затопила при помочі торпеди корабель Люзитанію, з яким згинуло богато Американців.

Німецька лодка У-20 попалась Данцям по анґлійсько-німецькій морській битві біля Ютляндії і вони хотять свого тижня її знищити з уваги на се, що вона спричинила стілько страт життя цивільних людий.

ТЯЖКА БОРОТЬБА З ЛІТАКАМИ.

ПАРИЖ, 17. серпня. — Ріфам щораз то тяжше боротися з Французами, з уваги, що сі воюють з літаків. На землі тяжко було-б Французам перемогти Ріфів, але у воздусі їм нікуди рівнатися з Французами і тому вони уступають перед воздушними атаками на цілій лінії.

ФРАНЦУСЬКІ ВОЄННІ ДОВГИ.

ЛОНДОН, 17. серпня. — З Парижа повідомляють, що французький міністер скарбу Кайо приїде небаром сюди на розмову з британським міністром скарбу Черчиллом про питанне сплати Францією Анґлії воєнного довгу.

Кажуть, що сим разом французьке правительство має поважні наміри умовитись щодо способу сплачування воєнного довгу і є надія, що з розмови може прийти до умови.

Кажуть, що ся нарада має дати почин до розвязання питання сплати французького воєнного довгу і Злученим Державам.

ПРОТИ-ЖИДІВСЬКІ АВАНТУРИ У ВІДНІ.

ВІДЕНЬ, 17. серпня. — Тут має відбутись 14-ий конґрес світової сіоністичної орґанізації, який має потривати 9 днів.

Покищо відбувались тільки вступні наради, але віденські анти-семіти з орґанізації Гакен-кройцлер та інших не хотіли допустити ані до тої наради ані до конґресу.

Вони заповіли велику демонстрацію на Фрайгайтсплац, яку поліція заборонила. Тоді вони уладили її всупереч забороні поліції і хотіли дістатись походом під дім, де Жиди мають мати конґрес. Та управа поліції вислала проти демонстрантів 500 поліцаїв, щоб не допустити до демонстрації. Одначе демонстранти не уступились, а зачали боротьбу з поліцією, яка перетворилась у формальну війну. Хлопці і навіть женщини били поліцаїв і стягали з коний на землю. Поліція боронилась шаблями. По першій борні осталось 60 ранених.

До дому, де має бути конґрес, демонстрантів не допущено. Вони тільки відспівали пісню, яка кінчиться рефреном „Викинь Жидів" і вкінці розійшлися.

Поліція пильнує жидівської части міста, де [illegible] кали склепи. Пантрує також мостів, щоб їх не висаджено у воздух. Дім, де має бути конґрес, обложено військом і [illegible] ми, бо анти-семіти грозять, що повторять свої [illegible].

ЧУТКА ПРО СМЕРТЬ МАНДЖУРСЬКОГО ПРОВІДНИКА.

ПЕКІНҐ, столиця Китаю, 16. серпня. — Тут появилася чутка, що сьогодня помер манджурський провідник генерал Чанґ Тсао-лін.

Він мав понад 50 літ, а вславився, що зорганізував був 100,000-ну армію, при помочі якої хотів добитись диктатури Китаю.

РОЗВЕДЕНА ЖІНКА ТУРЕЦЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА.

ЦАРГОРОД, Туреччина, 16. серпня. — Із Смирни, в Малій Азії, повідомляють, що Латіфа Ганум, яка недавно розвелася з Мустафою Кемалем пашею, заявила, що вона згодилась на розвід, сповнюючи його волю. Він заявив їй, що вона заґеннює, що вона стоїть на перепоні його політичної кар'єри і вона добровільно пристала на його волю.

Тепер вона вернулась домів до Смирни, де її [illegible] богатими купцями. Там вона буде, каже, продовжати [illegible] ню працю для рівноуправнення женщин і для [illegible] турецького [illegible].

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокий нумер три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ХТО ЗАБЕЗПЕЧИТЬ ПОЛЬСЬКІ ГРАНИЦІ?

Питсбурський польський тижневик Велькополянін у виданню з 13-ого с. м. майже цілу одну сторону заповнив жалями на пляни нових розборів Польщі.

Ся газета вказує на такі явища щодо плянів про стягнення польських границь до границь дійсно польських.

Литовська преса заповідає литовсько-польську війну за Вильну.

Англійська преса заявляється за зворотом Вильни Литві.

Росія (російська советська влада) підпирає Литву і її домагання о зворот Вильни.

Населення східної Німеччини, де є навіть значне число знімечених Поляків, уладжує масові віча, на яких домагається звороту від Польщі не лише данцігської шийки, але також Горішнього Шлеска і Познанщини.

Російські монархісти заповідають, що по упадку большевиків відберуть від Польщі Холмщину і західну Волинь, Полісся і Східну Галичину.

Подавши сих 5 голосів і плянів, згадана польська газета пише:

„Отже з усіх сторін неприятелі, котрі вижидають слушного часу, щоби Польщу наново розібрати".

Газета з того дуже невдоволена і дає науку Литовцям, Англійцям, Німцям, Москалям, монархістам і комуністам, що вони не мають рації у тих плянах.

Каже вона, що Литовці не мають права до своєї давньої столиці Вильни, бо там усього лиш 6% Литовців. Але не пише, що там живуть майже самі Білорусини і збілорущені Литовці, отже колиб уже Литовці не мали права до своєї давньої столиці з округом, то у всякому разі та земля не могла би припасти Польщі але — Білоруси.

А про Західну Україну то вже нічого не пише. Не пише, бо знає, що тут дійсний спір не з Москвою, яка нібито хоче „відібрати" Західну Україну (Холмщину, західну Волинь, Полісся і Східну Галичину), але з Україною, а навіть із тоюсамою Західною Україною, яка за жадну ціну і під ніякою умовою не хоче належати до Польщі.

*

Зараз за тими розпучливими голосами про нові пляни „розбіору" (властиво „одбіору"!) „кресів" Польщі тасама газета подає зміст промови відомого сера Гната Івана Падеревського в Лондоні.

Пан Гнат там говорив про „кривди" Польщі. Він казав, що їй не признано таких широких границь, яких вона сподівалась. Але, казав, вона вже і на ті готова згодитись, якщо аліянти дадуть їй „забезпечення" „бодай" тих границь.

*

Ся промова Падеревського дуже добра ілюстрація до висше згаданих польських розпук над небезпекою „польських" границь. Одно до одного пасує. Коли границя тріщить на заході і на сході і на північному сході, то треба якогось „забезпечення". Падеревський се розуміє, а може радше розуміють се браття Грабські, які тепер панують в Польщі, і післали його яко нового „сера", щойно відзначеного англійським королем, до Англії шукати горшкодрапів, які подротували-б розлітаючуся Польщу. Він зачав „хитро", як гандлес. Каже, Польщі поправді належаться ширші границі, але вона і на вузші пристане, якщо аліянти їх „заасекурують" для неї.

Та Падеревський і ціла Польща зле вибрались до Лондону, бо там люди мудрійші ніж у Варшаві і мудрійше глядять на світ і людий.

Англійці кажуть, що польська бочка тече тому, що має зашіркі обручі. Вони знають, що якби дати ще ширші, то доразу розлетілась би, та що одиноким ратунком є тільки звуженне обручів, себто границь. Коли ходить о їх забезпечення і о забезпечення Польщі, то се власне одиноке забезпечення. Тоді Польща мала, але дійсно польська, етнографічна, не буде течи, обручі не будуть ржавіти і тріскати — і як Польща так її границі будуть забезпечені.

Се знають Англійці. Знають також Українці, Білоруси, Литовці, Німці, і коли Польща теж прийде ще вчасно до розуму і самопізнання, то вони навіть готові їй помогти для забезпечення її границь. А інакше вони зроблять тесаме, але проти її волі.

Українські Громадяни!

Наша країна, переносячи на собі голодову катастрофу, знова впала жертвою грізної стихії, повені. Розшаліла стихія рознесла сотки наших сіл. Населення зморене голодом передніvку переживає дійсне пекло на землі.

Коли не прийде поміч, наша країна загине в страшних челюстях нужди і руїни.

Українські Емігранти:—

На Вас звернені очі всього народу і просять, благають о поміч. Від Вас залежить смерть або життє соток дітий нашого народу. Чи і Ви як ляцьке вороже правительство глядітимете на смерть Ваших братів із спокоєм та усмішкою?

Не сміємо дозволити на руїну наших земель! Громадяни! Переведіть у себе негайно збірку на допомогу голодному селу! И. Усі всі інформації пишіть до Обєднання на адресу:

OBYEDNANYE, 847 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

З ДОРОГИ.

ПРО УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБЄДНАННЯ НА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.

(Розмова з Др. Дмитром Левицьким першим предсідателем Обєднання).

Чи можете мене поінформувати про історію повстання Українського Національно-Демократичного Обєднання (У. Н. Д. О.)?

Як Вам відомо, після рішення конференції амбасадорів з 14. марта 1923 р. народньо-трудова партія в Галичині поділилася з своїм нутрі на дві групи, „автономістичну" і „державницьку". Розвиток подій почав з часом вирівнувати ті ріжниці, які лягли в основу поділу, вимагаючи обєднання на основі спільного фронту для оборони проти польського наступу.

Знова молодші елементи, які до того часу не були тісно звязані з ніякою партією були отворили Партію Національної Роботи, яка одначе при практичній роботі почала також приходити до переконання про потребу обєднання з іншими спорідненими групами.

Вкінці часть членів Української Парляментарної Репрезентації зі своїми однодумцями на місцях, які ідеольогічно наближалися до народньо-трудової партії, також відчували потребу обєднання окремих споріднених груп в одну велику політичну партію.

Так само і зродилася думка обєднання. Кожда зі згаданих груп вислала по трьох представників до комісії, яка мала перевести обєднання в діло. Праці комісії увінчалися успіхом. Замість висше згаданих груп утворилася одна політична партія під назвою: Українське Національно - Демократичне Обєднання (в скороченню: УНДО).

На яких основах прийшло до обєднання?

Програмові основи У. Н. Д. О. містяться в плятформі У. Н. Д. О., яку ухвалив Установчий Зїзд. Плятформа У. Н. Д. О. звучить:

I.

УНДО стоїть на становищи національної едности всього українського народу та змагає до здобуття **Соборної Незалежної Української Держави** на всіх українських землях.

II.

Відносно західно-українських земель УНДО стверджує: Східна Галичина з Лемківщиною, Холмщина з Підляшем і Волинь з Поліссям мають відвічний український характер, українське населення супроти чужинного напливового елементу являється тут подавляючою більшістю, тому УНДО змагатиме, щоби західно-українські землі супроти Польщі виступали разом як цілість і в своїй діяльности головну вагу прикладатиме до вдержання і розбудови одноцілого національного фронту.

III.

На західно-українських землях УНДО свої змагання здійснюватиме всіми доцільними засобами боротьби, в якій не допускається признання правности чужого панування на цих землях.

IV.

Хоча сучасний устрій Радянської України не покривається з ідеольогією УНДО, всеж уважаємо Радянську Україну етапом до Соборної Незалежної Української Держави, яка зреалізується під напором свідомих мас усього українського народу.

V.

Як одну з основ нашої організації УНДО уважає необхідним існування за кордоном умандатованого представництва західно-українських земель, яке в тісному звязку з краєм вестиме політичну акцію на міжнародній арені.

VI.

У безпосередній практичній діяльности УНДО організуватиме політично, культурно і економічно українські селянські, міщанські та робітничі маси, щоби утворити з них політично свідомі, соціяльно кріпкі, економічно незалежні верстви.

Культурне і економічне піднесення села, перехід всієї землі без викупу на власність українського селянства, здобуття торговлі та промислу для українського міщанства, збереження дотеперішних здобутків робітничої кляси і боротьба за нові — будуть напрямними УНДО в організуванню українських мас на шляху до здійснення найвищого ідеалу нації.

VII.

На підставі цих програмових основ буде опрацьована спеціяльна програма УНДО.

Як привітало українське громадянство повстання Обєднання?

Серед широких кругів українського громадянства зах. укр. земель утворення УНДО зустрілося з як найбільшим признанням. Всі відчували розпорошення наших політичних сил як ненормальне і шкідливе явище і всі сподіваються від Обєднання переведення організації і скріплення активности не тільки на політичнім, але на всіх других полях громадянського життя.

Особливо великого значіння набрала та обставина, що УНДО групує політичні сили всіх західно-українських земель, а тим самим являється соборницькою партією тої частини України, яка знаходиться під Польщею.

Таким чином усувається поділ на „Галичан" і „Волиняків", який все ще оставав між нами як лиха спадщина колишнього поділу зах. укр. земель між Австрію і Росію.

Тепер вже виступають політичні сили українського громадянства зах. укр. земель під прапором обєднання як одноцільна організація всіх зах. укр. земель.

Чи були спроби втягнути до обєднання другі партії як прим. радикалів?

Покищо таких проб не могло бути, бо йшло про те, щоби обєднати близькі собі політичні групи в одну партію, а радикальна партія має своє партійне обличчя, відмінне від плятформи УНДО.

Які чергові завдання стоять перед УНДО?

Першою і найважнійшою задачею УНДО є перевести партійну організацію і таким чином утворити мітну основу не тільки для політичної акції, але для всього національного життя укр. земель під Польщею. Далі УНДО очевидно займатиметься біжучими політичними справами і взагалі старатиметься давати відповідь на всі питання, які ставить життя перед зах. укр. землями.

Провідні лінії що до сього містяться в висше згаданій плятформі.

Що думаєте робити з закордонним політичним центром?

У відповідь на се можу покликатися на 5. точку нашої плятформи, в якій піднесено, що одною з основ УНДО являється необхідність істнування за кордоном політичного представництва західно-українських земель. Покищо ця важна справа находиться в підготовчій стадії.

Чи думаєте розтягнути свою діяльність і на Америку, в коли так, то в який спосіб?

Ми бажалиби оставати в як найблизшім контакті з українськими організаціями в Америці, щоб спільно з ними виробити і здійснити плян як найбільшої і найуспішнійшої участи наших американських братів у розвитку зах. укр. земель.

Все наше громадянство відноситься з найбільшим признанням до нашої американської еміграції за ту жертвенність, з якою вона спішить на поміч старому краєви, одначе цілій тій акції треба би надати трохи інший характер і оперти її на основах взаїмного господарського відношення.

Я просивби наших заморських братів взяти під прихильну розвагу той факт, що ні одна з европейських держав, які брали участь в світовій війні, не може відбудуватися власними силами, без допомоги богатої Америки.

В богато важчім положенню знаходяться західно-українські землі, які з одного боку є більше знищені війною, ніж якане-будь зі згаданих держав, а з другого боку, знаходячися в чужій державі, не розпоряджають свободно навіть своїми невеликими матеріяльними засобами. Се наглядно показує, як потрібна поміч американських братів для господарскої відбудови старого краю.

При тім треба мати на увазі ще й ту обставину, що після переведення господарської відбудови, край стане здібним сам заспокоювати свої потреби на політичнім і культурнім полі і не буде потребувати обтяжувати далі під тим оглядом американську еміграцію.

ВІД УКРАЇНСЬКОГО КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ОПІКИ НАД ІНВАЛІДАМИ У ЛЬВОВІ.

Ч. 537/25.

Львів, 30. червня, 1925.

Хвальне Обєднанне в Филаделфії.

Дня 27. червня до ч. кв. 332/25 одержали ми із Вашого поручення через Зем. Гіпот. Банк у Львові грошеву посилку **$100 (сто амер. долярів)** рівновартні сумі 516 золотих.

Із цеї суми заплачено нову протезу для інвалідів:

	Зол.
Павло Сорочак, в Домі укр. інвалідів у Львові	110.00
Кароль Лупак, Іщків п. Деннсів	110.00
Вислано готівкою за міс. VII:	
Бронислав Лужний, Львів	70.00
Іван Свистун, Замочок, п. Жовква	10.00
Петро Дидюк, Водники, п. Старе село	10.00
Мих. Купецький, Туринка, п. Туринка	15.00
Павло Казань, Ліски, п. Гільче	15.00
Гр. Волошин, Знесіне к. Львова	15.00
Чижик-Вихоцький, Ярослав	10.00
І. Андрухів, Болшівці, п. Болшів	10.00
Т. Панів, Хоросниця, п. Яворів	10.00
В. Качурак, Підгайчики п. Коломия	20.00
М. Гудима, Нежухів, п. Стрий	20.00
І. Воляник, Боянець, п. Туринка	20.00
С. Дякон, Посіч, п. Лисець	15.00
Ф. Романів, Піски, п. Щирець, матер. на одіж	55.00
Адміністр. видатки	1.00

Іменем інвалідів УГА складаємо Хвальному Товариству щиру подяку за ласкаву поміч й остаемо з глибоким поважанням.

ЗА У. К. ТОВ. ОПІКИ НАД ІНВАЛІДАМИ У ЛЬВОВІ:
М. Білецька, голова; **М. Гнатюк**, скарбник; **П. Постоюк**, секр.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від 106, повідомляє, що звичайний мітинг відбудесь о 1.30 попол. в неділю, дня 23. серпня в гали парохіяльній при Оклей і Райс ул. Будуть важні наради. Проситься всіх членів явитись на мітинг. Неявившийся член заплатить кари 25 ц., а урядник 50 ц. — Никита Гурей, предс.; Вас. Гриньків, секр.

КОРТІС БЕЙ, МД. Бр. св. Петра і Павла, від. 81, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що місячний мітинг відбудеся в неділю, 23. серпня, точно о годині 2-ій попол., в гали церковній. Є важні справи до полагодження. Просимо всіх членів явитися на мітингу. — Іван Букат, предс.; М. Крисоватий, секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. Тов. Ів. Хрестителя, від. 97(подає до відома своїм членам, що місячні збори відбудуться дня 23. серпня, о 2-ій год. попол. під ч. 86 Hope Ave., в домі предсідателя. Проситься всіх членів явитись на збори бо є важні справи до вияснення. Також на піврічних зборах було ухвалено перенести збори під повисше число то є 86 Гоап Еве., 1-шім поверх від фронту. — Мих. Приnхан, предс.; М. Табачук, секр.

ПРИМІРИ

На голодуючих братів в старому краю засилаю $10.00. Гроші зложили слідуючі: Пані Гуменюкова, котра є вихована в польськім дусі, а відвідуючи польску републику так нею сильно занялася, що каже, щоб та Польща запалася. Вона зложила на голодуючих Українців $5. Від себе даю два дол., жена два дол. та мій син Мирослав одного доляра.

Пізнійше може зможу ще дещо зложити.

Здоровлю Вас Н. Гнатів, Мідлтовн, Н. Й.

Думаю, що тільки Обєднанне як організація зможе повести більш помічну роботу що до нашої нещасної батьківщини в теперішню хвилю, тільки колиб наш загал як слід зрозумів і попер. Висилаю $5 для голодуючих.

З поважанням М. Храпливий, Провіденс, Р. Ай.

Хвальна Організаціє Обєднанне!

Пишу до Вас пару слів з Колумбус. У нас в Колумбус нема тільки дві фамілії, нема з ким зійтися та порадитися, як у других містах наші українські люди несуть поміч своїм братам в старому краю. Ми зложили 22 дол. та просимо приняти на голодуючих в старому краю. Зложили Петро Кондрат $10, Дмитро Кушинський $6, Титус Глущак $5, Жид Ейб Кракоф $1. О дальших збірках не забудемо.

П. Кондрат, Колумбус, О.

В залученню прошу приняти чек на $30.00 (дар на голодне село). Петро Понятишин з Гемтремк, Міш., $25.00, о. Д. Добротвір $5.

З належним поважанням о. Д. Добротвір, Дітройт, Міш.

Читаючи отсі рядки мимоволі приходить думка, що слова Комітету Допомоги Голодному Селу, висказані в листі до Обєднання відносяться в першу чергу до наших свідомих громадян, які без закликів і примусу сповняють свій горожанський обовязок та сплачують довг свому народові.

„Після одержання від Вас пожертви в квоті $125.00, одержали ми знова Ваш щедрий дар в квоті $500.00. Складаємо Вам щиру подяку за цей дар. Увага, яку виявляєте Ви, оддалені від краю океаном, до його інтересів і потреб являється для нас особливо важною і цінною. Вона свідчить про те, що ми стали уже справжною нацією, сини якої скрізь і завжди при всяких умовах не забувають про потреби вітчини, про потреби основи нації українського селянина." Так пише краєвий Комітет допомоги Голодному Селу.

Українські Громадяни!

З над Дніпра, з країни голоду і руїни прийшла допомога вартости більше чим $20.000 для голодуючого населення українських західних земель. А що дали ми, українська іміграція з Америки, яка живе в достатках і добрі? Удар за ударом паде на наш народний організм, замикають школи, рабують селян, відбирають землю, кують в тяжкі кайдани та запроторюють в тюрми наших найкращих синів. Чи дальше мовчати-мемо — МИ АМЕРИКАНСЬКА ІМІГРАЦІЯ — яка в першу чергу повинна дати допомогу? Чи дальше з усміхом глядіти-мемо на голодову смерть наших рідних?

Ні! Так дальше не сміє бути! Наша допомога мусить збільшитися. Марево голоду стоїть перед селом, і ми не сміємо складати рук до спочинку.

Українські Громадяни! Кінчиться небаром місяць серпень і нова посилка, новий дарунок пішлемо, голодним, Рідній Школі, Просвіті, Інвалідам, сиротам. Чи не Вашим обовязком буде подбати, щоби цей дарунок випав як найкраще, щоб ми не мусіли стидатися за американську іміграцію? Тому негайно до праці, до збірок на допомогу Рідному Краєви.

По всі інформації пишіть негайно до Обєднання Українських Організацій в Філядельфії.

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.

Хто зміняє свою адресу, нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була:

Число відділу............
Імя............
Улиця............
Почта............

Нова адреса є:

Число відділу............
Імя............
Улиця............
Почта............

ДОПИСІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збори Союза Укр. Народних Товариств.

Кінець кінцем мабуть вже найбільша спека перейшла. Хотяй неодному добре далася знати, та минулась як усе минаеться. Родиться, живе і вмирае. Тепер знову надходить той час, щоб подумати про дальшу народню роботу, много і добрих діл, які наш загал повинен виконати в найблизшому часі. Бо сором буде для нас, коли станемо сіяти нову незгоду, бо як бачимо, нині всі свідомі народи лучаться для поправи своеї долі. Тільки ми Українці розбиваємося в найдрібнійші атоми та самі себе понижаемо в так важну хвилю, коли наш народ в рідному краю простягае до нас свою мозольну руку і благає зі слезами від нас помочі.

В таку важну хвилю ми повинні всі зібратись і якесь гуманне діло постановити.

Тож коли Ви, представники нюйорських товариств, що належать до Союза Українських Народніх Товариств, бажаете, щоби Союз Укр. Нар. Тов. провадив дальше свою діяльність, так проситься Вас прийдіть на збори дня 20-го серпня о 8-мій год. в четвер до Нар. Дому при 217—219 Іст 6-ій улиці, Ню Йорк, Н. Й., а переконаемось, чи ми знову зможемо всі разом з Вашою помічю стати до дальшої праці в більшім числі з представниками товариств узятись до спільної праці на народній ниві. За Союз Укр. Нар. Товариств:

Тимко Милещук.

МИЛВИЛ, Н. ДЖ.

На поміч голодуючим селянам.

Від довшого часу у Милвил, Н. Дж. не робилось як слід народньої роботи через брак солідарности межи місцевими Українцями. Щоби все таки не позістатись позаду других громад, Тов. Запорожська Січ, від. 347 У. Н. Союза за стараннем кількох одиниць скликало надзвичайні збори в справі помочи голодуючому населенню в рідному краю. Предсідатель вище-згаданого товариства гр. С. Чопек, отвираючи збори, пояснив коротко, але зворушаючо, яке горе і нужду переживае український народ під ляцьким кнутом. По короткій дискусії ухвалено внесення поставлене гр. Гр. Замойським, а поперте гр. Копитком, Ст. Пелехатим і Т. Ковальським, щоби висиґнувати $10.00 з тов. каси. Внесення ухвалено одноголосно. Правду сказавши, згадане товариство на кождий поклик сповняе народну роботу. Та на жаль не всі члени сповняють свій обовязок. Як по других місцевостях, так і в нас є самолюби, котрі завсігди критикують, а самі нічого не дають.

На допомогу голодуючим зібрано $41 і 65 ц. Товариші з від. 347 У. Н. Союза жертвували особисто $17.50. Крім того двох членів гр. С. Пелехатий і гр. Йосиф Мінько занялись колектою і зібрали $11.65.

Жертви зложили слідуючі особи:

По $2.00: П. Чопек; по $1.00: Гр. Замойський, Кат. Замойська, Том. Венґжинські, Ів. Копитко, Ст. Пелехатий, Я. Рузеняк, Т. Ковальський, Ст. Чопек, В. Горінь, Ів. Паньчишин, Гр. Шимко, Й. Минько, Гр. Мокринський, П. Процишин, А. Колодчак, Ів. Богуцький, Д. Гнатюк; Й. Кунцевич 60 ц.; по 50 ц.: Ст. Ковальчук, А. Лабяк, А. Антонічук, Семен Гурман, Ів. Семусь, Михайло Даций, П. Ґрабовський, Р. Юзьвін, М. Швед, Ясь Дупля, Ст. Мудрий, Ф. Кравс, Ів. Микитюк, Он. Гнатюк, А. Романюк, Ю. Вонисько; по 30 ц.: М. Гнатюк; по 25 ц.: Іван Кіценко.

Жертви вислано до Обеднання.

П. С.

ПРОПАЛА НАДІЯ.

Пропала надія
І любов пропала,
А я сиротою
У світі зістала.

В надії й любові
Щасте я сндадала;
Не так мі судилось,
Як я сой бажала.

Бажала я собі
В любові прожити
З тобою, миленький,
Серденько злучити.

Та любов пропала
Й надія лишила,
В серденьку ненависть
Гніздо собі звила.

Шамокін, Па., 12. серпня 1925.

Анна Хомяк.

НОВИЙ ГЕРОЙ.

Індівідуальність Абд-Ель-Кріма.

Поза сухими офіціяльними звідомленнями з мароканського фронту почуваеться, що нова кольоніяльна експедиція Франції мае до діла не лише зі звичайною армією туземців, але з військом, оживленим духом нової великої людини. Ще вчора голова якогось африканського племени, нині ґрізний полководець для двох европейських держав. Абд-Ель-Крім зосереджуе на собі увагу не лише Франції та Еспанії, які поневолі мусять порозумiватися у спільній обороні проти нього, але й тих, які з далекої обсервації стежать за ходом подій.

Абд-Ель-Крім — це молода людина, мае 34 роки, уроджений в Аґадірі. Його племя було споріднене зі старою мароканською династіею. Він тільки один раз покинув рідну землю, поїхавши для розривки на Маляґу. Абд-Ель-Крім починае з молодечих літ думати про визволення свого племени. Еспанці лякаючись його впливу, арештують його в 1916 році і він рік просиджуе в вязниці. В 1920 р. виїзджае він з Мелілі до Ріфу і там починае братись за орґанізаційну працю. Спершу звичайний ватажок банди, хутко орґанізуе военний союз, що мае приготовити повстання. Коли Еспанці вислали проти нього 20,000 армію — він розбив її в пух та прах. У 1922 р., стае султаном, по чотирох роках фактичного необмеженого правління.

Зверхній вигляд Абд-Ель-Кріма дав би підставу до висновку, що се провідник релігійної секти, мрійник-анахорет. Він середньої величини, кремезний, з чорною бородою, з ніжними, інтеліґентними руками, що не знали фізичної праці. Його мрійливі очі та пів-усмішка не зраджують дуже реально думаючого, практичного орґанізатора, що не любить богато слів і кожду справу зясовуе в кількох коротких та ясних реченнях.

Вплив Абд-Ель-Кріма між його земляками не мае чисто містичної причини. З нужденної, малої країни він сотворив державу, де почуваеться лад та закон. Давні звичаї особистих порахунків без суду — щезли; приватне майно починае мати за собою право, — шляхи комунікації европеїзуються. Над населенням висить справедлива та ґрізна рука суду, основаного на законах. Столиця зеднана з кордонами держави телефонічними лініями; в будинку султана зранку до ночі вистукують машинки, що полагоджують негайно всі державні справи. Султан мае до свого вжитку два автомобілі і чимало инших европейських винаходів, які придбав у війні з Еспанцями, захопивши величезну добичу і навчившись нею орудувати. У свіжім справозданні французького капітана Дюбоена, команданта посту в Ауле, якого Ріфанці блькували на протязі двох тижнів, находимо таку цікаву подробицю. Абд-Ель-Крім, користуючись модерною артилерією, мае на своїх послугах мабуть чужинців, які телефонічно повідомляють про хід операцій. Коли Французи на фронті перекликувались з Ріфанцями глумливо, що не вміють стріляти з гармат, на се одержали таку відповідь по французьки: „Не журіться, всі попадетеся в наші руки".

Найвисшою метою Абд-Ель-Кріма є здобути Фез. Він воює на рідним терені, з яким є прегарно ознайомлений, і власними методами, супроти яких такий досвідчений ґенерал як маршалок Ліоте не в силі справитись. Французький уряд дуже радо ввійшов би нині на шлях порозуміння, як колись з Абд-Ель-Кадером, що пірвав в Альжирі Арабів до повстання проти Франції, воюючи на протязі 15 років, а згодом склавши мирно зброю, переїхав на мирне життє до Парижа, як льояльний французький підданий і дослужився великого хреста почесної леґії.

Здаеться, що таке порозуміння з Абд-Ель-Крімом буде важче.

СОЛОМЯНИЙ ВДОВЕЦЬ.

Мій приятель здавна зітхав до тої хвилі, коли його жінка виїде з дітьми на вакації і він відітхне повними грудьми, як за добрих парубоцьких часів.

— Чоловіче! — говорив мені захоплено. — Яка роскіш прийти над раном до хати і перевалитися на ліжко, не скидаючи навіть черевиків.

Викуриш одну-дві папіроски, кинеш їх ненебудь, посвищеш пару мельодій і навіть сам не знаеш, коли заснеш.

— Так, так, це правда — відповідаю — але з харчем трохи клопіт. Волочишся по ресторанах, не в пору зїш, Боґ-зна що, а потім затроєння, болі голови, катар...

— Іди! Що балакаеш. Я те все переходив у першому році подружа від домашнього харчу, а катар маю ще й досі. Але бачиш, річ не в тім. На катар мусить бути приготований кождий, хто жениться з молодою дівчиною, хочби вона навіть у „Новій Хаті" провадила кухарський відділ. Головне: ти тратиш у подружу свободу діла, слова і навіть думки. Прийдеш пізно додому — авантура, даш одно слово — видадуть тобі десять, задумаешся над способами самовбійства — жінка питае, яка програма в кіні. Одним словом: невільник.

— Ти страшно несправедливий в осуді ... можливо, ґенералізуеш відірваний випадок!... Але, будь ласка, признай, що жінка, якаб вона не була, каву тобі добру зробить і...

— Каву?!... перебив мій приятель. — Я сам собі те все потрафлю ліпше зробити. Не віриш?! Отже переконаешся. Як тільки жінка виїде, я тебе запрошу на свою каву, побачиш еф-еф, перша кляса.

. . . .

За два дні жінка мойого приятеля виїхала на вакації.

— Сервус! — крикнув до мене розрадувано при першій стрічі. — Ти знаеш?!...

— Чув, чув. Але що там з кавою? Просиш?...

— Натурально. Завтра в четвертій годині зайди до мене. Таку тобі каву зроблю, як золото.

— Гаразд, зайду!... А ти куди тепер?

— Щось мені з животом не ясно... Можеб ми вступили на чарочку?...

Вступили... „Чарочка" дещо протягнулась і ми зворушено вслухувалися в чудові голоси „третіх півнів"...

Другої днини я зайшов до свойого приятеля на каву. Мало що бракувало, а був би покушав того прекрасного напитку. Але доля була проти мене, а за те видимо по стороні мойого приятеля.

— Молоко скисло — заявив мені з такоюж міною зараз піспя вступних чемностей. — Але ми собі порадимо. Молоко було спарене і тепер буде з того знаменитий йоґурт. Завтра в тій самій годині ми собі кропнемо йоґурта.

Я згодився радо на пропозицію, тимбільше, що не було иншої ради.

Знову прийшов день і знову прийшла четверта год. пополудни.

— Брате! — стрінув мене господар. — Прокляття з тим молоком. Не знаю, яким способом зробився з нього сир.

— Може хто підміняв? — питаю.

— Дуже можливо!... Але з тим можна витримати. Ми собі, друже, зробимо капітальний „сир зі сметаною." Я його відціджу, а ти завтра потрудися до мене. Недалеко і маеш час!

Другого дня я був зайнятий, третього також, аж четвертого зайшов до приятеля. Історія чудесних перемін молока зачинала мене цікавити, як духи в Бродах.

Але й тим разом не судилося мені попідвечіркувати. Сир, постоявши бездільно чотири дні, набрав жовтої краски і такого дивного запаху, що годі було його їсти.

— Нічого! — запевняв незражений господар. Я вмію робити кварґлі. Зайди за пару днів — похаласуемо, аж любо.

На жаль і того кулінарного архитвору мойого приятеля я не кушав.

Кварґлі розлізлися по цілій кухні, а кілька втікло навіть на двір.

Галактіон Чіпка.

БУВАЛО БУЯЛО, А ТЕПЕР... І ТЕПЕР БУЯЄ...

Може хтось собі пригадуе з років 1906—907 оті маніфестації союзницькі на Волині. Процесії од села до села з церковними хоругвами, російськими прапорами, царським портретом, союзницькими знаменами і т. п. Гимн, Боже царя, Урра, Русь ідет! Тріскучі погромні промови з вигуками: „Бий Жидів, Поляків і всіх бунтівників!" Хто-б подумав тоді, що то вона стане колись „земьон польскон, бо з дзяда прадзяда" і т. п.? Хоч би тоді на показ виткнулась була де польська „глова чи мова". А тепер, який контраст; мов їх і не було отих „істінно-русских" зроду тут. Але варто тільки придивитись добре то й... всі вони тут. Отож і я віднайшов такого на урочистости 3 мая... провідником тої урочистости. А саме трапилось випадком мені тоді бути в чужій громаді. Ну й почалось по відомій усім програмі. Тільки тут було цікавого те, що забракло, як водиться, Поляків на свято. Не було ані ксьондза, ані промовця Поляка. Ну! „за іменіем ґербовой пішем на простой", правив молебен і промовляв „наш" пан-отець. Правив, як правив, але промовлятиж... требаж „міністеріяльної трессці" (змісту) триматись. І щож чую... Своєволіє и терор господствовали в Росії... У нас закривалися польскія школи, а за обученіе детей польському язику в тайной школе грозила тюрьма, Сибир. Нам нельзя было даже говорить на улице по польски і т. д." Та як ревне „Нех жие!" — я аж присів зі страху. Та знову таки спинаюсь на пальці, приглядаюсь: хтож це промовляе, наче зза спини пан-о. Але бо губи рухаються у пан-отця — виходить, що то він сам говорить. Нічого не розумію!... Хтож такі ми?!.. Неже ж „нашому" пан-отцеви конечне було треба тоді учити діти по-польськи, та хотілось балакать?... Дивно... мана хіба то яка. Алеж бо й пан-отець видався мені знайомим. Пригадую, що десь бачив. Питаю сусіда: „Що це за пан-отець — ніби мені знайомий?" — „Пан-отець, каже, та він всім знайомий. Цеж бувший завзятий союзник, що ходив з Віталієвськими процесіями, та говорив промови і..." — І кричав „Бий Жидів і Поляків!" — кажу я.

— Егеж той самий, — сміеться сусід.

—Овва! А щож йому за це? — питаю.

— Та щож, 30 сребренників, чи то пак злотих лупне. Не завжди нагода трапляеться. Добре на тютюн.

— А-а! Дивні діла твоя Господи! — кажемо сідаючи під тинок.

А похід посунувся селом і здалека до нас лунало „Єще Польска не зґінела"... Щеб пак!...

Л. Чук.

„Наше Життя.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Іван Огоновський, судовий радник, помер дня 8. липня с. р. у Львові в 59 р. життя. Покійний, син незабутнього Омеляна, був суддею в Борщеві, Рогатині, Бережанах, а від 15 літ у Львові. Всюди умів зеднати собі любов у своїх, та пошану у противників. Був добрим громадянином і чесним та справедливим суддею. Про Його діяльність як судді, хай свідчить нпр. висказ одного з чужих нам адвокатів, що „це одинокий суддя, за котрим слід щиро жаліти." Тяжка недуга (астма і склероза), котрі мучили покійного від 18 літ, не позволили йому брати живійшої участи в громадяньскім життю. Зате не жалів ніколи грошей на добродійні цілі. Хто тільки удався до Нього за матеріяльною помічю, дістав її. Понад сто зол. що місячно давав покійний на українські цілі. Самітний і тихий заснув ненадійно на віки. — Похорони відбулися дня 10. липня при великій участи української громади. Нехай земля буде Покійному пером.

Л. Горбачевський. Дня 16. VII. вранці покінчив життя трагічним шляхом відомий в широких колах Львова Лев Горбачевський. Покійний переходив дивні закрутини життя. Тинявся як артист українського театру, виступав якийсь час у львівському міському театрі, був малярем, працював на селі, то знову в місті, киданий хімерною рукою долі з закутини в закутину. В повоенних роках довелося йому переживати нечувані злидні, одначе він мовчки все переносив, укриваючи тайни гіркої буденщини перед посторонніми. Людина спокійної вдачі і незвичайно амбітна, не сміла нікого просити ні молити помочі, хоч цеї помочі нераз потребував, щоби прокормити рідню, бо сам відмовляв собі днями поживи. Цю поміч був би нераз найшов, бо як людина наскрізь чистого характеру, був загально шанований і люблений. Не скористав з цього. Попав у фінансову скруту. Горда душа не покорилася, не хотіла перенести неслави. Револьверовим стрілом сам укоротив своє життя. Покійному було 51 років. Осиротив дружину й доню, абітурієнтку учительського семинара, залишаючи по собі память траґічної жертви лихоліття.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість мае бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенне мае 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

В СПРАВІ ДОПОМОГИ ПРИ БУДОВІ НАР. ДОМУ В ГЛИНЯНАХ.

(Поклик зі старого краю).

До Вас, Уроженці глинянського судового повіту, котрих гірка доля вигнала з Рідної Землі і кинула на вільні землі Вашингтона, горячі краї полудневої Америки, тай урожайні простори Канади—звертаемось з пламенним зазивом „допоможіть нам"! — Піддержіть нас в тяжкій боротьбі о вдержання в чести і достоїнстві Вашого окервавленого і знесиленого, в кайдани закутого Народу, о затримання в гідних руках Вашої, Вашим гірким потом зрошеної, рісними слезами скропленої, багряною **мученичою** кровю, Ваших братів, батьків, сестер і найдорожших злитої землі!

Не в сил, ми, пригнічені політично, виссані матеріяльно податками, добиті елементарними нещастями (посуха і мишва) на своїх обезсилених барках понести всього тягару боротьби. Руки омлівають, мозок перестае працювати, а ворог лютує, скаженіе, сичить і заіло кидається на свою жертву, щоб їй завдати останній смертній удар. — Останніх сил добуваемо, щоби не впасти в нерівнім змаганню тай не покрити соромо кісток поляглих героїв наших. Вицвіт національної енергії шлемо в перші ряди боеві, в надії, що Ви наша **резерва** вкинете всі свої силй на цей тяжкий фронт культурний і рішення випаде в нашу користь.

Не много від Вас жадаемо — хоч самі і життям платимо, — **лиш цієї вдовиної долярової лепти.** — Цей всесильний доляр рядить цілим світом, під його музику скачуть можновладці польського моцарства, йому складають чолобитню всі. Тому і нам його треба, яко антідозу до вилічення і вдержання нашого національного організму. Без нього не в силі ми понести тягару вибудовання в **Глинянах „Народного Дому",** який би став центром нашого національного та культурного життя. Він мае стати нашою повітовою твердинею, в якій борці будуть виховувати вірних синів нашої, в кайдани закутої Батьківщини! Вони понесуть матеріяльний і освітний добробут під курні сільські стріхи Ваших рідних і бодай в части усушать пекучі сльози полишених Вами Ваших найдорозших!

Тому спішіть з як найобильнійшими датками на **нашу народню твердиню** в Глинянах, а Вам заплакана і знесилена Ненька Україна сторицею відплатиться, а Ваші імена золотими буквами будуть записані в фундаментальній книзі на вічну память і славу будучому поколінню!

Жертви проситься слати на адресу: „Фонд будови Народнього Дому в Глинянах, книжечка ощадности ч. 7352 в Кооперативі „Товариство Задаткове" в Глинянах, Галичина, Поляид.

КОМІТЕТ БУДОВИ ДОМУ:
Василь Шульга Михайла, Михайло Тимняк, Михайло Савчак, Василь Тимняк Стефана, Михайло Шульга Івана, Іван Левицький, Ґалан Микола, Сава Бурнашок, Федь Савчак, Михайло Куницький, Мих. Шульга Михайла, Теодор Бородчак, о. Павло Бачинський парох, **Др. Микола Рибак, Роман Романів,** (один підпис нечиткий).

* *

Подаючи згаданий поклик в справі будови Укр. Народного Дому в Глинянах — до відома всіх уроженців судового повіту Глиняни, прошу ласкавих жертводавців висилати жертви на подану адресу до Товариства Задаткового або на мою адресу. Тому, що Управа Дому задумує видати Пропамятну Книгу жертводавців, буде побажаним, щоби з кождою жертвою висилати поіменний спис жертводавців, та зазначувати місце уродження. Інтересуючимся цею справою радо подам потрібні інформації.

Моя адреса:

Mr. W. GALAN,
847 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

ІНСТИНКТ САМОЗБЕРЕЖЕННЯ.

Зріст націоналізму серед народів цілого світа викликав у патріотів невпинну журбу за будучність своїх націй. Страх перед депопуляцією та загином не дае їм спати і вони придумують щораз нові способи на розріст свойого племени, як дехто з нас на розріст фабрики мила „Мута".

Німці видали наказ до всіх мамів, щоби в імя неминучого реванжу з Францією і Ко., приводили щороку на світ здорову дитину, або й близнята. Це мае тревати аж до виразного відкликання.

Французи такого наказу видати не могли, бо це лежалоб поза границями національної спроможности, але за те втяли иншу штуку. Наложивши податок на бездітних кавалерів, назначили рівночасно великі нагороди за кожде немовля, хочби воно було немічне, як наше політичне життя.

Краще від Французів і Німців зробили Італійці. Муссоліні просто взяв і „переписав" усіх інородців на італійську віру. Справа сяк-так полагоджена до часу, заки апенінський чобіт не зморщиться до природної величини.

Але ще найліпше з усіх народів поставили справу сусіди. Вони ще на довго перед війною почали плянову акцію в напрямі надприродного збільшення своєї нації і треба признати робили це з успіхом.

Після війни справа надприродного розросту польської нації пішла ще більшим розгоном. Остання конскрипція виказала, що на східних окраїнах польський відсоток піднісся за два роки від 5 на 25 прц. або й більше. Професор Ромер ще до нині непевний, чи це наслідок національного освідомлення православних мас, чи патріотизм кресових невіст, з яких кожда привела за два роки на світ круглo по 1000 дітей...

Та видно ці всі охоронні середники патріотів показалися ще недостаточними.

Коли вірити ґазетним звісткам, Поляка Циґаневіча положив на лопатки (крім Богатирова) Німець Штехер чи Штекер. Булоб нещастя як би не... якийсь Ґаркавенко, що поконав Німця Штекера чи Штехера і вратував славу рідного спорту.

Після тієї побіди цілий світ довідався, що в „Гербяржу" Несецкого стоїть чорне на білім: Ґаркавенко (фальсе Гаркавенко, гербу „караїм" — родовіти Поляк"...

Спорт нині відіграе важну ролю в життю нації і впливае не тільки на її славу, але й на її розріст. Всякі Брайтбарти, Макаревічі і Гаркавенки е вже беззастережно причислені до Поляків. Тепер раджу ще пошукати за ґенеальоґічним деревом таких атлетів як Демсей, Карпантіе і Нурмі. Їх назвиска вказують безперечно на польське походження і треба їх ратувати для нації.

Галактіон Чіпка.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ВОДА В ПРИРОДІ.

(Докінчення).

Властиво океан е тільки один, а ділимо его на менші части як Великий (тихий), Атлянтійський, Індійський, Північний і Полудневий.

Вода морська е густійша від солодкої, для того лекше в ній пливати. Містить вона в собі розпущені всі ті тіла, які подибуемо навіть соли, срібла і золота. Смак сеї води е солоногіркавий а на кождих 1000 літрів містить в собі ріжних розпущених солий 34—38 літрів. З того около 26 літрів припадае на звичайну або кухонну сіль, яку отримуеся навіть через відпарування морської води штучно, або при помочи тепла сонічного в плитких калужах, в яких ся вода збираеся. В многих околицях як пр. в Галичині в Величці находяться поклади соли які позістались по давнійшім якімсь мори, котре зникло.

Цікавою річию е, що склад морської води в ріжних частях е майже той сам. Се е доказом, що вода мусить безнастанно мішатися значить навіть (лимани Дніпрові над Чорним морем, недалеко Одеси, Азовське море) з найбільшої глубини частиці води підносяться до гори і противно з поверхні опадають на дно. Щож е причиною сего руху води в напрямі з гори в долину? Сей рух викликуе ріжниця температури в ріжних верствах води. Легко о тім переконатися, коли будемо огрівати з долини фляшку з водою, в якій находиться тертовине. Вода огріта на споді йде струею до гори, а по при стіни спадае з гори в долину вода зимнійша. Подібно діеся і на більших просторах з водою. Зимнійші верстви як тяжші спадають в долину, а теплійші лекші йдуть до гори.

На основі сказаного легко пояснити замерзанне води. Сей безнастанний рух води відбуваеся так довго, аж ціла маса води осягне температуру 4 степені Цельзія, при якій е найгустійша. Понизше сеї температури вода знов розширюеться, отже стае рідша, а тим самим лекша, через що горішні верстви як остудяться понизше сеї темп. 4 ст. Ц., не падуть на дно, але лишаються на верха, а остудившись до 0 ст. або й низше, замерзають, коли тимчасом під ледом мае вода постійно температуру 4о. С. що уможливляе істнованне водним животинам.

Рівночасно замічаемо у воді морські струї, якби ріки плили по морю. Таких струй в океані е много, одні з них е дуже великі і сильні, инші слабі ледво замітні.

Є більше причин що викликують струї. Першою з них е оборот землі около своеї оси. Вода як лекша не може при тім обороті догонитиі землі, еї частинки остають в заді з чого повстають струї морські, противні що до напряму бігови землі т. е. в напрямі від сходу на захід.

Другою важною причиною струй на морю е діланне сонічного тепла сильне особливо в околицях з одної і другої сторони рівника в т. зв. зворотниковім поясі. Під его впливом з океану випаровуе в околици рівника річно верства води 15 стіп груба. Вправді часть сеї пари скроплюеся зараз і опадае знов в море, але мимо того позістае досить значне заглублене, а для его заповнення пересуваеся вода найблизша, на еї місце дальша аж в кінци навіть далекі води з під бігуна спливають до рівника. Рівнож і вітри е причиною тих струй в мори.

Рівночасно мае тут місце і мішанне верств, бо води теплі як лекші уносяться на поверхни моря, а зимні тяжші пливуть долом а між тими верствами в міру остуджування одних і постепенного огрівання других, повстав безнастанний рух частиць води і так ціла скількість води перемішуеся в океані докладно і рівномірно.

Для Европи велике значінне мае одна з головних струй на північній півкули т. зв. Ґольф Стрім, який повстав в заливі Мексиканськім у берегів середущої Америки. Сей залив е якби кітлом, в котрім вода нагріваеся до 30 ст. Ц., т. зн. так, що в ній не можна довго руки утримати, бо парить. Нагріта в той спосіб вода пливе до північи зразу глубоко, але вузкою рікою по при береги Злучених Держав, а потім видістаеся на Атлянтик, перепливае его в поперек в напрямі до західної Европи. На Атлянтику ріка розливаеся широко, але зате стае плиткою і повільнійшою в бігу. Корито еї творять зимні води океану, які рівночасно як злий провідник тепла не позволяють еї тратити свого тепла винесеного з Мексиканського заливу. Вправді вода на поверхні паруе і позбуваеся щораз більше тепла як тяжша зісуваеся зараз низше а еї місце займае вода яка пливе в сій струї низше і е теплійша.

Ґольф-Стрім розділяеся у берегів Іспанії на два рамена. Одно більше опливае Францію, Анґлію і Норвеґію, потім стрічаеся в Північнім океані з чистими водами зі стоплених ледів, які е лекші від солоної води сеї струї і длятого Ґольф-Стрім опадае низше і вертае вже остуджений при берегах північної Америки назад до заливу Мексиканського. Сій теплій струї завдячуемо, що Европейські краї мають доволі лагідний клімат, так що ту дозріває пшениця, а навіть виноград і удаються делікатні овочеві дерева. Краї положені в Америці під тою самою шириною мають клімат значно острійший.

Друга часть сеї струї розділеної берегами Іспанії звертаеся на полудне і вертае знов иншою дорогою до заливу Мексиканського. Завдяки сій струї відкрив Колюмб Америку пливучи з нею. А завдяки части північній, так для Европи добродійній, кораблі з Америки можуть відбувати дорогу до Европи зглядно легко і скоро.

З конечности полишаемо богато цікавих річий, які би можна було про воду ще сказати, особливо про море і житте в нім розвинене.

На закінченне киньмо ще оком на се, щосьмо вже пізнали, щоби собі ліпше здати справу, що діеся з водами на земли. Отже океан під впливом сонця видае з себе пару, родить мраку, облаки. Вітер гонить сі облаки на сушу і гори, де стрінувшися з холодним воздухом скропляються як дощ і сніг. З нагромадженої води дощевої і з ледівців випливають потоки, а з них повстають ріки а сі впадають знов до моря. Вправді ся скількість води з потоків і рік е так малою, що після приближених обчислень треба би було пять міліонів літ, щоби ціла маса води в океані відсвіжилась водою якої достарчають ріки, всеж таки безнастанний рух описаний перед хвилею мае дійсно місце і називаеся коловим обігом води.

Океан то певного рода серце, з котрого як з серця людського бючками розходиться вода в струї і потоки ніби в жили, сі прямують до посудин щораз грубших рік, які знов впадають до моря, як жили кінчаться в в серци. Вода отже е якби кров серця, кров без краски, але оживляюча і віджевляюча цілу кулю земну, по котрій як бачилисьмо розносить житте. Де ся кров не доходить, де не падають дощі, де нема добродійних лісів переховуючих і потім свобідно виділяючих воду, там нема життя, там е пустарі (Сагара, Ґобі), засіяні каміннем і кістьми нещасливих путників. Нема води, нема життя, а з деревами які зникли в тій пустці зник і чоловік. Однак серед пустарів е закутки повні життя. Є то так звані оази, які завдячують свою урожайність і буйну ростинність жерелу, яке бе з землі. Вода е даром божим для цілої людскости. Можна еї уживати але не можна еї набути на власність, ані поневолити. З саджавки улетить в воздух як пара; пущена на млин виконае працю але погонить дальше, вільна занечищена добудеся під чудотворним діланием лучів сонічних навіть зі смердячої калужі чиста мов кришталь і поплине далеко такою, якою була в хвилі сотворення, якою буде до кінця світа.

ГЕРОЇСЬКИЙ ВЧИНОК УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА

Як подають чеські часописи, 11. м. м. скочила в Празі до Велтави в самовбійчім намірі якась молода дівчина. Студент інженерії Ю. Купчинський кинувся за нею в воду і з нараженням власного життя вратував десператку від смерти. Чеські часописи зазначують, що це було в ночі, коли ратунок е богато тяжчий як у день.